

ELŐADÁSOK

A MAGYAR MEGÚJHODÁS HARSONÁSA: ZRÍNYI MIKLÓS (1620—1640)*

A legkülönb magyar vitéz. Ugyszólván még járni sem tud, mikor apja, a ló hátára dobva, magával viszi törökfogó portyáiba. Tizennyolcéves korára már katonai hírnevet szerez magának a török elleni portyázó harcokban. Huszonhatéves, mikor generálissá nevezik ki s egy év múlva már horvát bán. Negyvenéves korában felépíti Új-Zrinyivárát, mégpedig úgy, hogy tulajdon két kezével hordja hozzá a köveket. Harci dicsősége egész Európát be-ragyogja: pápai hadvezér, Franciaország grófja, aranygyapjas vitéz. 1664-i híres téli hadjárata, a személyes vitézség és a hadvezéri lángelme e remek-műve, az egész keresztény világot a lelkesedő csodálat lángjába borítja. Új Hunyadi János, az Isten új Szent György-lovagja megjelenését ünneplik benne.

Azonban ez a tündöklő vitézi élet, nagy céljait tekintve, sikertelen. Az idegen érdek alkotásait megsemmisíti, elgondolásait nem használja fel, győzelmeit kiaknázatlanul hagyja. Ez a páratlan hősiesség, mely életét a legteljesebb értelemben kész odavetni, s számtalanszor vitézül oda is dobta a halál örvényébe, csak legendás köddel borított tragikus halála után, csak mint örök példakép, mint történelmi lendítőerő érvényesülhetett.

De mint ilyen, páratlan. *A megelevenedett magyar katonaeszmény ő,* ki nemcsak „pennával, fekete téntával, de szablya élével, ellenség vérével” „írta meg” önarcképét és „örök híret” a magyar történelem aranykönyvébe.

Egyéniségének *legjellemzőbb vonása hite és hazaszeretete.* Mikor olvassuk, hogy „magyar vitézeknek dicsőséggel földbe temetett csontjai és azok nagy lelkeinek umbrái” nem hagyják éjjel aludni, vagy halljuk dacos kiáltását: „Ne bánts d a magyart!”, mellyel a török veszedelmet, ezt a „rette-netes sárkányt, mely méreggel, dühösséggel teli, kapóul az ölében viseli a magyar koronát”, el akarja ijeszteni, háromszáz esztendő távolságából is megcsap hazaszeretetének forrósága. Ez az izzó hazaszeretet hitében gyökerezik. Misztikus hazaszeretetében az ország szolgálata istentiszteletté magasztosul. Erős hivatástudata is hitén alapszik. Rendületlenül hiszi, hogy a százesztendő török rabságban vérétvesztett, elcsüggedt nemzet a nagy lecke súlya alatt megtér s fel fog szabadulni.

* Előadási anyag. V: ö.: Zrínyi Miklós: *A török Afium ellen való orvosság. Zrínyinek minden munkái*, kiadta Kazinczy Ferenc, Pesten, 1817. II. kötet, 154—205. l. — Szerb Antal: *Magyar irodalomtörténet*, II. átd. kiad. Bp., 1935, 126—142. l.: „Zrínyi Miklós”. — Makkai Sándor: *Magyar nevelés, magyar műveltség*, Bp., 1937, 178—188. l.: „Az ébresztő”.

Másik jellemző tulajdonsága *józan valóságérzéke*. Nemcsak hirdette igazságát, hanem harcolt is érte. Lángeszű józansággal felismerte a cselekvésre alkalmas döntő történelmi pillanatot: meglátta a török sárkány *belső* romlottságát, az irtózatos fizikai erő mögött. Tudta, hogy nem mások segítségével, hanem önerőnkre kell építenünk.

„*Kiművelt emberjő*“ volt, Széchenyi szavát használva, vagy ahogy ma mondanók: művelt szakember. Egyformán ismerte a klasszikus latin irodalmat s kora — főleg olasz — költői, politikai s katonai irodalmát. Tökéletesen ismerte és használta a magyar történelmi műveket. Éles szemmel

tanulmányozta Európa népeinek jellemét, helyzetét, katonai és politikai súlyát.

A *tett emberét* csodálhatjuk és követhetjük benne. Tettei adnak tanításának aranyfedezetet.

*

Miből áll ez a tanítás?

1. Nemzeti önismeretre tanít.

Tisztában kell lennünk bűneinkkel. „Én nem hízelkedhetem, édes nemzetem, tenéked, hogy hazugsággal dicsérjelek“ — írja a Török Áfiunban. Kegyetlen őszinteséggel sorolja fel kora magyar bűneit. Ostorozza az elpuhultságot, a nemességet, hogy csak titulussal pattog s kevélykedik, tanulni, világot látni nem akar, magasabb hivatásérzet nem vezet. „Csűf-

sága lettünk a mi nemzetünknek és magunknak... De miért? A vitézségnek disciplinájának¹ meg nem tartásáért, a részegségért és tunyaságért, az egymás-gyűlöléseért“.

Mindezt azonban nem azért írja, hogy elcsüggeszen, hanem azért, hogy „csak jobbítsuk magunkat“. „Ha azért a magunk fogyatkozásait megismerjük előbb, könnyebben az orvosságot is feltaláljuk azután.“

2. Ugyanolyan fontosnak tartja, hogy *legyünk tisztában értékeinkkel is*. A magyárság legnagyobb hibája, „hogy nem bízik magában“. „Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók!“ — kiáltja világgá — „ha kérded, kit kívánok s micsoda nemzetet akarok oltalmamra? azt mondom, a magyart kívánom. Miért? azért mert legalkalmasabb, legerősebb, leggyorsabb és, ha akarja, legvitézesebb nemzetség.“

Ne idegenektől várjuk megmentésünket. Másokban nem bízhatunk. Tanuljunk az idegenektől („nem szégyen attól tanulni, aki többet tud, szégyen megkötni tudatlanságban magát s nem tanulni“), de ne siránkozzunk, hanem cselekedjünk. Isten megsegít bennünket. „De úgy, ha mindnyájan egy szívvel-lélekkel segítségül híván Istennek szent nevét, körmös kézzel nyulunk a magunk dolgához és fáradunk, vigyázunk, tusakodunk a mi életünkért“.

3. Mik az önerőnkől való szabadulás feltételei?

A fegyelmezettség. Baj, hogy „a mi szabadságunkat annyira tágon eresszük“. „Nincs szebb dolog a szabadságnál“, de a szabadságnak nincs jobb megtartója és védelmezője, mint a fegyelem.

„Fegyver, fegyver, fegyver kívántatik és jó vitézi resolutio!“² Erős hadseregre van szükségünk. „Miért kelljen elvesznünk, vagy kétségbe esnünk... míg kezünkben kopját, markunkban szablyát szoríthatunk?“ „Erő ellen erő kell; és ha nem is számmal, de virtussal és vitézséggel meg kell előznünk ellenségünket.“

A nemzet minden tagjában élő katonai szellemre van szükség. „Más nemzetek... öltözzenek bíborba, bársonyba és kamukába. Mi... nem viselhetünk egyéb öltözetet fegyver-deréknál, páncélnál.“ „Ha azért hadakozás volna, nem tíz-tizenkétezer embert kellenék felfegyverkezniük, hanem az egész nemzetünket, jó módgyával.“

4. *Közáldozathozatalra van szükség.* Elsősorban a tehetősek részéről. Le kell mondani érte a tékozló és fényűző életről. „Igaz, hogy a magyar nemzet nem oly pénzes, mint más nemzetek, de találunk mindnyájan, ha akarunk... vegyük elő valahol vagyon, ... Istenünkért, hazánkért, feleségünkért, gyermekeinkért.“ A nemzet életérdeke kívánja az áldozathozatalt. „Mert ha a török Magyarországot mind megvérszi, talál ő benne aranyat, ezüstöt, rezet, vasat és mindent...“

5. *Meg kell becsülnünk a népet.* Zrínyi figyelme és szeretete irányul rá először a magyar paraszt honvédelmi jelentőségére. „Vagyon népünk,... a pórból kell előállítanunk hadi népünket.“ Az „ifjú jó polgár legény... jobb amaz otthon eltanult³ nemesnél és jobb az udvarokban részegeskedő, nyalakodó katonánál“⁴. A jót meg kell látni a pórnépben is: esze, ábrázata,

¹ Fegyelménc.

² Elhatározás.

³ Elkényeztetett.

⁴ Zsoldosoknál.

termete, vidámsága megmutatja. Csak nevelés kell neki, hogy a nemzet erőtenyezője lehessen.

*

A tengerig érő Nagy-Magyarország, az *Adriai-tengernek szirénája* har-sog.⁵ Jöjjenek szavára és példája nyomán sokan, megsokszorozva őt, meg-cáfolva részben Vörösmarty sorát: „Zrínyi, dicsőségünk, végső daliája nevünknek!”

Szamosháti Névtelen

MENTÉSI TANFOLYAM, LÉGOLTALMI MENTÉS

I.

Örök emberi törvény: Segíts bajbajutott embertársaidon! Légitámadás alkalmával számtalan alkalom adódhatik, hogy ennek a legegyszerűbb erkölcsi parancsnak engedelmeskedjünk. Embertársaink százait érheti rosszullet, sérülés, gázmérgezés és valószínűleg nem lesz más segítség, csak az, amit egymásnak nyújtunk! A tömeges sérülések ellátására nem elegendő az orvosi kar; ha lenne is elég orvos, nem juthatnának a számtalan sebesülthöz. Így nem marad más hátra: egymást kell megsegítenünk.

De hogyan segítsünk egymáson, ha nem ismerjük a segítség módjait? El kell tehát sajátítanunk a mentést, az elsősegélynyújtást. Már békében tanuljuk meg mindazt elméletben és gyakorlatban, amivel bajbajutott embertársainkon segíthetünk, mert nem tudhatjuk, melyik pillanatban menthetünk meg életet, csillapíthatunk fájdalmakat és csökkenthetünk veszélyeket. De ehhez tudnunk kell, mert aki nem ismeri a mentés szabályait, nincsen tisztában a dolgokkal, az nem segít, hanem gyakran ront és embertársát is, önmagát is halálos veszélybe döntheti.

Tulajdonképpen *minden magyar embernek* ismernie kellene az elsősegélynyújtást. A gyakorlatban ez nem lehetséges, de *a lakosság nagy részének* okvetlenül el kell sajátítania a mentést! E nagyarányú mentőoktatási kiképzés támogatására e lap hasábjain közlemények jelennek meg az elsősegélynyújtásról, különös tekintettel a légoltalomra.

Ezzel kettős célt szolgál a lap. A honvédelem egy fontos ágát: a polgári légoltalmat támogatja a mentési tudnivalók oktatásával, másrészt békében is komolyan használható tudnivalókat ad olvasóinak. Ma, a technika századában, a rohanó életben, számtalan alkalom adódhatik békében is arra, hogy bajbajutott embertársainkon segíthessünk — addig is, amíg hivatásos mentő vagy orvos kerül hozzá.

*

Arra, hogy a polgári légoltalom egyik ágát, a mentésügyet megismerjük, szükséges, hogy tisztában legyünk a lég- és gázoltalom alapismereteivel. Milyen fegyverekkel támadhatnak meg bennünket az ellenséges repülő és milyen fegyverekkel, szervezetekkel és eszközökkel védekezhetünk a repülő-támadások ellen?

⁵ Tudjuk, hogy a Zrínyi műveinek címlapján szereplő „sziréna” nem a mai gözkürt vagy gépkocsitűlök. De ezt a hasonlatot mégis meg fogják bocsátani olvasóink, — annyira illik a kürtös virrasztóhoz.